Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr. 4. Wilno, 1 Kwietnia 1936 r. Rok XIII.

TREŚĆ

35

PREZES
RADY MINISTRÓW
Nr. 42—2/28.

Warszawa,
dnia 25 lutego 1936 r.

Oddłużenie funkcjonarjuszów państwowych. Zaliczki na uposażenie.

OKÓLNIK Nr. 10

Do wszystkich P. P. Ministrów w Warszawie.

W porozumieniu z Ministrem Skarbu zarządzam co następuje:

1. w ramach funduszu zaliczek na uposażenia funkcjonarjuszów państwowych zostanie utworzony specjalny rachunek pod nazwą „rachunek oddłużenia” w celu ułatwienia spłaty zobowiązań nadmiernie zadłużonym funkcjonarjuszom państwowym.

Na rachunek ten zostaną przeznaczone:

a) połowa wpływów ze zwrotu zaliczek na uposażenie (pkt. III okólnika niniejszego),

b) oszczędności, osiągnięte przez poszczególne resorty na zwyczajnych kredytach rzeczowo-administracyjnych (§ 2—9) w budżecie na okres 1936/37, o ile zostaną przekazane na ten cel w ustawie skarbowej,

c) kwoty, przeznaczone na ten cel w budżecie.

II. Z rachunku oddłużenia władze naczelne każdego resortu mogą udzielać funkcjonarjuszom państwowym pożyczek bezprocentowych na spłatę długów, powstałych przed dniem 1 grudnia 1935 r. pod następującemi warunkami:

a) pożyczki udzielane mogą być funkcjonarjuszom państwowym, których uposażenie netto wraz z dodatkowemi wynagrodze-

niami nie przekracza kwoty 400 zł. miesięcznie; funkcjonarjuszami państwowymi w rozumieniu okólnika niniejszego są, z zastrzeżeniem pkt. V. tego okólnika, osoby uprawnione do otrzymywania zaliczek na uposażenie w myśl pkt. 1 ust. 1 i 2 okólnika Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 1934 r. Nr. 42—2/18 w sprawie zaliczek na uposażenie:

b) pożyczki mogą być udzielane funkcjonarjuszom państwowym o ile ich zadłużenie przekracza: dla utrzymujących 3 lub więcej członków rodziny—400% uposażenia netto ostatnio pobranego, a dla samotnych lub utrzymujących do 2 członków rodziny—500% uposażenia; przy ustaleniu stanu rodzinnego w rozumieniu punktu niniejszego należy pomocniczo stosować kryterja, zamieszczone w art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu wojska (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 664); zadłużenia z tytułu zaliczek na uposażenie oraz z tytułu długoterminowych pożyczek budowlanych nie bierze się w rachubę:

c) udzielenie pożyczki może nastąpić na skutek podania, należycie udokumentowanego, przedłożonego władzy naczelnej drogą służbową:

d) wysokość pożyczki nie może przekraczać kwoty 1000 zł;

e) zwrot pożyczki następuje na zasadach, przewidzianych w pkt. V. okólnika Prezesa Rady Ministrów Nr. 26 w sprawie zaliczek na uposażenie:

f) pożyczka może być udzielona funkcjonarjuszowi państwowemu tylko jeden raz.

III. Z dniem 1 marca 1936 r. przywraca się spłatę zaliczek na uposażenie, wstrzymaną okólnikami Ministra Skarbu z dnia 14 listopada 1935 r. L. D. III. 16744/3/35 i z dnia 17 grudnia 1935 r. L. D. III. 18341/3/35, przyczem spłata będzie dokonywana w ratach wynoszących 20% raty normalnej; z dniem 1 października 1936 r. wysokość spłaty podwyższa się do 40% raty normalnej, a z dniem 1 grudnia 1937 r.—do pełnej wysokości; w razie udzielenia funkcjonarjuszowi państwowemu, spłacającemu zaliczkę na uposażenie, pożyczki na oddłużenie, wysokość raty zaliczki podwyższa się odpowiednio z 20% na 30% i z 40% na 50%; w tych przypadkach spłata pożyczki na oddłużenie może być zawieszona na okres do 6 miesięcy.

IV. W okólniku Prezesa Rady Ministrów Nr. 26 z dnia 22 czerwca 1934 r. Nr. 42—2/18 w sprawie zaliczek na uposażenie wprowadza się zmiany następujące:

a) z funduszu zaliczkowego mogą być udzielane zaliczki dla gorzej sytuowanych funkcjonarjuszów państwowych, znajdujących się w trudnej sytuacji spowodu okoliczności od nich niezależnych (choroba, śmierć i t. p.), lub w przypadku budowy własnego mieszkania;

b) zaliczki w zasadzie mogą być udzielane funkcjonarjuszom pnństwowym, których uposażenie netto wraz z wynagrodzeniami dodatkowemi nie przekracza kwoty 400 zł. miesięcznie; w wyjątkowych przypadkach zaliczki te mogą być udzielane funkcjonarjuszom państwowym, których dochód przekracza 400 zł. miesięcznie, jednakże suma zaliczek dla tej grupy może stanowić najwyżej 15% ogólnej sumy przyznanych zaliczek, w szczególności mogą być w takich przypadkach udzielane zaliczki funkcjonarjuszom państwowym, których dochód nie przekracza 600 zł. miesięcznie, na opłaty w szkołach akademickich i w państwowych szkołach średnich wszystkich typów za dzieci i pasierbów, będących na ich utrzymaniu:

c) wysokość zaliczki nie może przekraczać trzymiesięcznego uposażenia i kwoty 1000 zł.

V. Okólnik niniejszy, z wyjątkiem pkt. III co do przywrócenia spłaty zaliczek na uposażenie nie stosuje się do żołnierzy oraz funkcjonarjuszów państwowych zatrudnionych w administracji wojskowej; w sprawie zaliczek na uposażenie dla tych osób pozostaje nadal w mocy okólnik Prezesa Rady Ministrów Nr. 26 z dnia 22 czerwca 1934 r. Nr. 42—2/18.

Prezes Rady Ministrów:

(—) *M. Kościałkowski.*

MINISTERSTWO
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego.

Warszawa

OKÓLNIK Nr. 15

z dnia 27 lutego 1936 r.. IR.—1737/36.

w sprawie oddłużenia funkcjonarjuszów państwowych i zaliczek na uposażenie.

Ministerstwo podaje do wiadomości okólnik Pana Prezesa Rady Ministrów Nr. 42/28 z dnia 25 lutego 1936 r. celem ścisłego stosowania.

Urzędy, które wskutek późnego otrzymania niniejszego okólnika, nie zdążą w myśl punktu III okólnika Prezesa Rady Ministrów potrącić w dniu 1 marca 1936 r. 20% normalnej raty zaliczki na uposażenie — winny niepotrąconą kwotę rozłożyć na 4 równe części i potrącić je w następnych miesiącach począwszy od 1 kwietnia, skutkiem czego potrącenia z tytułu zaliczki na uposażenie będą wynosić w kwietniu, maju, czerwcu i lipcu 25% normalnej raty zaliczki.

W sprawie składania podań o pożyczki oddłużeniowe Ministerstwo wyda osobne zarządzenie z bliższem określeniem warunków, jakim powinny odpowiadać podania o takie pożyczki.

Równocześnie z rozpoczęciem potrąceń z tytułu zaliczek na uposażenie należy zaprowadzić w księgach funduszu specjalnego: „Zaliczki na uposażenie” odrębny rachunek pod nazwą „rachunek oddłużenia” zgodnie z ustępem I okólnika Prezesa Rady Ministrów.

w. z. Dyrektora Departamentu:
(—) *A. Nowak.*
Naczelnik Wydziału.

36

MINISTERSTWO SKARBU
L. D. III. 2570/3/36.

Warszawa, dn. 26 lutego 1936 r.

Oddłużenie funkcjonarjuszów państwow. Zaliczki na uposażenie.

Do Kancelarji Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu Najwyższej Izby Kontroli, Prezydjum Rady Ministrów, wszystkich Ministerstw.

Nawiązując do treści okólnika Prezesa Rady Ministrów z dn. 25 lutego 1936 roku Nr. 10/2/42—2/28 w sprawie oddłużenia funkcjonarjuszów państwowych, Ministerstwo Skarbu prosi o wydanie zarządzeń w sprawie niezwłocznego otwarcia przez właściwe władze asygnujące w księdze funduszów specjalnych oddzielnego subkonta do rachunku zaliczek na uposażenie p. n. „rachunek oddłużeniowy”.

Przy asygnowaniu uposażenia za m. marzec r. b. mają właściwe władze asygnujące potrącić i przelać: 10 proc. normalnych rat zaliczek na uposażenie na wymieniony „rachunek oddłużeniowy”, zaś na dotychczasowy rachunek zaliczek na uposażenie również 10 proc. normalnych rat zaliczek. Ogółem zatem podlega potrąceniu z asygnowanego za miesiąc marzec r. b. uposażenia 20 proc. normalnych rat zaliczek na uposażenie.

W podobny sposób należy przelewać co miesiąc dalsze raty zaliczek na uposażenie do m. września r. b. oraz dalsze raty podwyższone z dniem 1 października r. b. i 1 grudnia 1937 r., w myśl postanowień p. III powołanego na wstępie okólnika Prezesa Rady Ministrów.

Sumy zwrotów pożyczki na oddłużenie podlegają zarachowaniu w całości na „rachunek oddłużeniowy”.

W razie przyznania funkcjonarjuszowi państwowemu — w myśl postanowień p. IV lit. b), zdanie ostatnie okólnika Prezesa Rady Ministrów zaliczki na uposażenie na pokrycie opłat w szkołach akademickich, oraz w państwowych szkołach średnich wszelkich typów za dzieci i pasierbów, będących na ich utrzy-

maniu, zaliczek tych nie należy asygnować do rąk odnośnych funkcjonarjuszów, którym przyznano zaliczkę, lecz przelewać bezpośrednio do właściwych zakładów szkolnych na rachunki: „Fundusz opłat studenckich” względnie „Taksa administracyjna” za równoczesnem zawiadomieniem tych zakładów.

W związku z niniejszem zarządzeniem tracą moc obowiązującą okólniki z dnia 9 kwietnia 1935 r, L. D. III. 5908/3/35, dnia 14 listopada 1935 r. L. D. III. 16744/3/35 i z dn. 17 grudnia 1935 r. L. D. III. 18341/3/35 w sprawie wstrzymania potrącenia rat zaliczek na uposażenie.

Analogiczne zarządzenia w części dotyczącej wysokości potrącenia rat zaliczek na uposażenie, należy wydać podległym przedsiębiorstwom państwowym (funduszom państwowym), oraz samodzielnym jednostkom gospodarczym.

Treść niniejszego zarządzenia należy podać do wiadomości zainteresowanych funkcjonarjuszów państwowych.

(—) *T. Grodyński*

Podsekretarz Stanu.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEHO

Warszawa

OKÓLNIK Nr. 18.

z dnia 9 marca 1935 r. (I R.—1803/36).

w sprawie oddłużenia funkcjonarjuszów państwowych oraz w sprawie zaliczek na uposażenie.

Wślad za okólnikiem Nr. 15 z dnia 27 lutego 1936 r. (Nr. I R—1737/36), Ministerstwo przesyła do wiadomości i ścisłego stosowania drugostronne pismo Ministerstwa Skarbu z dn. 26 lutego 1936 r. N. D. III. 2570/3/36.

W z. Dyrektora Departamentu:

(—) *A. Nowak*

Naczelnik Wydziału.

37

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 17 stycznia 1936 r.

o uznaniu stowarzyszenia „Polski Biały Krzyż“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 31 stycznia 1936 roku Nr. 7, poz. 80).

Na podstawie art. 46 i 47 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Stowarzyszenie „Polski Biały Krzyż“ w Warszawie, wciągnięte do rejestru stowarzyszeń Komisarjatu Rządu m. st. Warszawy dnia 12 września 1930 r. pod Nr. 1210, zostaje uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

§ 2. Równocześnie powyższemu stowarzyszeniu nadaje się statut, który będzie ogłoszony w Monitorze Polskim.

§ 3. Stowarzyszeniu „Polski Biały Krzyż” nadaje się przywilej wyłączności działania na obszarze całego Państwa w udzielaniu pomocy wojsku w prowadzeniu pracy kulturalno-oświatowej nad żołnierzem.

§ 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia*).

Prezes Rady Ministrów:

(—) *Marjan Zyndram-Kościałkowski.*

Minister Spraw Wewnętrznych:

(—) *Wł. Raczkiewicz.*

*) t. j. z dniem 31 stycznia 1936 r.

38

OKÓLNIK Nr. 9

z dnia 29 stycznia 1936 r. (I Praw-1103/1/36)

w sprawie tytulatury pośmiertnej Marszałka Józefa Piłsudskiego.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 10 marca 1936 Nr. 1 poz. 14).

Zarządzam ujednolicenie tytulatury Zmarłego Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego we wszelkiego rodzaju służbowej korespondencji w sposób następujący:

1) przed tytułem nie należy używać wyrazów „ś. p.",

2) przy pierwszem wymienieniu w tekście Osoby Zmarłego, lub, jeżeli w całym tekście wymieniona będzie Osoba Zmarłego tylko raz jeden, — należy używać pełnego oficjalnego tytułu „Pierwszy Marszałek Polski Józef Piłsudski". Wszelkie następne wzmianki Osoby Zmarłego w tekście tej samej korespondencji winny zawierać tytuł „Marszałek Józef Piłsudski".

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
(—) *W. Świętosławski.*

39

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 21 stycznia 1936 r.

o dodatkach w naturze dla nauczycieli państwowych ludowych szkół rolniczych.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 6 lutego 1936 r. Nr. 9, poz. 89).

Na podstawie art. 6 pkt. 3 ustawy z dnia 9 lipca 1920 r. o ludowych szkołach rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 398) oraz art. 3 i 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r, o ustanowieniu urzędu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 480) zarządzam co następuje:

§ 1. Oprócz uposażenia, przewidzianego ogólnemi przepisami uposażeniowemi dla nauczycieli szkół zawodowych, otrzymują kierownicy (czki) i nauczyciele (lki) ludowych szkół rolniczych:

1) mieszkanie w rozmiarach: dla samotnych 1 pokój, dla posiadających rodzinę i prowadzących z nią wspólne gospodarstwo domowe, co najmniej — 2 pokoje i kuchnię;

2) wzamian opału, światła i naturaljów wypłaca się ekwiwalent pieniężny w kwocie 30 zł. miesięcznie.

§ 2. Wymieniony w § 1 pkt. 2 ekwiwalent płatny jest w terminach, przewidzianych w § 1 ustęp 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1934 r. w sprawie terminu płatności uposażenia (Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 63).

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 lutego 1934 r.

Jednocześnie tracą moc wszelkie przepisy w sprawach unormowanych niniejszem rozporządzeniem, a w szczególności § 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 16 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 229).

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
(—) *W. Świętosławski.*

40

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 1 października 1935 r. (Nr. II Pr-5480/35).

o nowym programie nauki religji rzymsko-katolickiej w gimnazjach państwowych ogólnokształcących z polskim językiem nauczania.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 1 r. 1936, poz. 5).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Ustalam nowy program nauki religji rzymsko-katolickiej w gimnazajch państwowych ogólnokształcących z polskim językiem nauczania. Program ten ogłasza się równocześnie oddzielnie p. t.: Program nauki religji rzymsko - katolickiej w gimnazjach państwowych ogólnokształcących z polskiem językiem nauczania.

§ 2. Sposób wprowadzenia w życie nowego programu w roku szkolnym 1936/37 i w latach następnych określą osobne zarządzenia.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

W miarę wprowadzania nowego programu tracą moc przepisy dotychczasowe, dotyczące spraw, uregulowanych niniejszem rozporządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
(—) W. Jędrzejewicz.

41

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 1 października 1935 r. (Nr. II Pr-5481/35).

o nowym programie nauki religji rzymsko-katolickiej w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 1 z 1936 poz. 4).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Ustalam nowy program nauki religji rzymsko-katolickiej w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania. Program ten ogłasza się równocześnie oddzielnie p. t.: Program nauki religji rzymsko - katolickiej w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania.

§ 2. Sposób wprowadzania w życie nowego programu w roku szkolnym 1936/37 i w latach następnych określą osobne zarządzenia.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

W miarę wprowadzania nowego programu tracą moc przepisy dotychczasowe, dotyczące spraw, uregulowanych niniejszem rozporządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
(—) W. Jędrzejewicz.

42

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 20 lutego 1936 Nr. II P-527/36

w sprawie kwalifikacyj zawodowych wychowawczyń przedszkoli.

Na podstawie art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 o kwalifikacjach zawodowych wychowawczyń przedszkoli (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 645) wydaję następujące zarządzenie w sprawie wykonania poszczególnych artykułów powyższego rozporządzenia Prezydenta:

d o a r t. 2.

§ 1. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać inne studja za równoznaczne z ukończeniem Państwowego Seminarjum lub Liceum dla wychowawczyń przedszkoli na skutek odpowiednio udokumentowanego podania osób zainteresowanych, wniesionego do Ministerstwa W. R. i O. P. przez Inspektorat Szkolny, na którego terenie przebywają.

d o a r t. 3.

§ 2. Osoby, posiadające w myśl obowiązujących przepisów kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, mogą je rozszerzyć na prowadzenie zajęć wychowawczych w przedszkolach przez zdanie egzaminu uzupełniającego w myśl przepisów § 33 Regulaminu egzaminu końcowego w Seminarjach Ochroniarskich z dnia 28 października 1929 (Dz. Urz. Min. W. R. i O P. Nr. 13).

do art. 4.

§ 3. (1) Minister W. R. i O. P. może uznać za posiadające kwalifikacje zawodowe do prowadzenia zajęć wychowawczych w przedszkolach osoby, nie mające w myśl rozporządzenia Prezydenta z dnia 27 października 1933 r. o kwalifikacjach zawodowych wychowawczyń przedszkoli (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 645) kwalifikacyj zawodowych, o ile przed dniem 30 października 1933 r. jako terminem wejścia w życie tego rozporządzenia ukończyły 30 rok życia i odbyły conajmniej trzyletnią praktykę w przedszkolach, uznaną za wybitną. Minister W. R. i O. P. dokonywa uznania praktyki w przedszkolach za wybitną łącznie z przyznawaniem kwalifikacyj na skutek odpowiednio udokumentowanego podania zainteresowanej osoby—na podstawie: 1) opinji Inspektora Szkolnego tego Obwodu, na którego terenie dana osoba pracowała lub pracuje i 2) wniosku Kuratora Okręgu Szkolnego. Do Inspektora Szkolnego należy nadto stwierdzenie faktu odbycia trzyletniej praktyki w przedszkolach przed dniem 30 października 1933 r.

(2) Podania o przyznanie kwalifikacyj wnosić należy do Ministerstwa W. R. i O. P. za pośrednictwem Inspektoratu Szkolnego, na którego terenie osoba zainteresowana przebywa.

do art. 5.

§ 4. (1) Osoby czynne w przedszkolach przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. t. j. przed dniem 30 października 1933 r., które przed tym terminem odbyły w przedszkolach conajmniej dwuletnią praktykę, uznaną za zadawalającą i nie posiadają kwalifikacyj, mogą je uzyskać do końca 1936 r. przez złożenie przed Państwową Komisją Egzaminacyjną specjalnego egzaminu.

(2) Egzamin ten składa się z części technicznej, piśmiennej i ustnej, która winna następować zawsze jako ostatnia. Część techniczną egzaminu stanowi egzamin z rysunku, robót ręcznych, śpiewu i ćwiczeń cielesnych; część piśmienną egzamin z języka polskiego; część ustną egzamin z religji, języka polskiego, nauki o Polsce oraz pedagogiki wraz z psychologją i nauką o fizycznem i psychicznem wychowaniu dziecka w wieku przedszkolnym.

(3) Oparty o program nauki w państwowem seminarjum ochroniarskiem egzamin winien mieć charakter przedewszystkiem praktyczny, w zakresie zaś poszczególnych przedmiotów winien ograniczać się do najważniejszych elementów. Egzamin ten winien wykazać—obok poziomu ogólnego wykształcenia kandydatek—przedewszystkiem dokładniejszą znajomość i właściwe zrozumienie rzeczy istotnych, niezbędnych do należytego prowadzenia zajęć w przedszkolach.

§ 5. (1) Egzamin odbędzie się w marcu, czerwcu, wrześniu i grudniu 1936 r. w państwowych seminarjach ochroniarskich w Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Warszawie, Wilnie i Mysłowicach. Termin grudniowy przeznacza się jedynie na powtórzenie egzaminu; na życzenie interesowanych można powtórzyć egzamin i w jednym z dwu poprzednich terminów. Kuratorowie Okręgów Szkolnych (Wojewoda Śląski) powołują specjalne Państwowe Komisje Egzaminacyjne i wyznaczają swoich delegatów, jako przewodniczących.

(2) Podania o dopuszczenie do egzaminu wnoszą kandydatki przez Inspektorat Szkolny, na którego terenie pracowały lub pracują, do właściwego Kuratorjum Okręgu Szkolnego. Do podania należy dołączyć: metrykę urodzenia, życiorys własnoręcznie napisany, posiadane świadectwa szkolne, potwierdzone przez właściwych Inspektorów Szkolnych, dowody praktyki w przedszkolu, spis przestudjowanych podręczników i przeczytanych książek oraz niepodklejoną fotografję, opatrzoną na stronie przedniej własnoręcznym podpisem kandydatki.

(3) Uznania dwuletniej praktyki za zadawalającą dokonywa Inspektor Szkolny tego obwodu szkolnego, na którego terenie kandydatka pracowała przed dniem 30 października 1933 r. Przy ustalaniu oceny praktyki kandydatki winien Inspektor Szkolny wziąć pod uwagę jej usprawnienie w zakresie należytego prowadzenia zajęć w przedszkolu.

(4) Kuratorjum po stwierdzeniu, czy kandydatka spełnia warunki, wskazane w art. 5 rozporządzenia Prezydenta, przesyła podanie do Dyrekcji państwowego seminarjum ochroniarskiego, przy którem powołało specjalną

komisję egzaminacyjną. Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego skierowuje podania kandydatek swego Okręgu do Dyrekcji Państwowego seminarjum ochroniarskiego w Warszawie, Kuratorjum O. S. Łuckiego—do Lwowa, Kuratorjum O. S. Brzeskiego—do Wilna.

(5) Egzamin odbywać się będzie przy zastosowaniu wskazań §§ 38—46, 48—52, 54 i 55. Regulaminu egzaminu końcowego w seminarjach ochroniarskich z dnia 28 października 1929 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 186).

(6) Egzamin może być powtórzony jeden raz i tylko w ciągu 1936 r.

(7(Opłata za egzamin wynosi 20 (dwadzieścia) złotych.

do art. 6.

§ 6. Wymieniony w art. 6 rozporządzenia Prezydenta egzamin końcowy będzie się, aż do odwołania, odbywał według przepisów Regulaminu egzaminu końcowego w seminarjach ochroniarskich z dnia 28 października 1929 r. (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 186).

do art. 8.

§ 7. Zezwolenia na prowadzenie zajęć wychowawczych w przedszkolach osobom, nie posiadającym kwalifikacyj zawodowych w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 o kwalifikacjach zawodowych wychowawczyń przedszkoli (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 645), udziela, na podstawie art. 8 tego rozporządzenia, właściwy Kurator Okręgu Szkolnego (Wojewoda Śląski).

§ 8. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister:
(—) *W. Świętosławski.*

KURATORJUM
OKRĘGU SZKOLNEGO
W WILNIE

Dnia 9 marca 1936 r.
Nr. I-5502/36.

W związku z powyższem Kuratorjum podaje do wiadomości, iż najbliższy egzamin w Państwowem Seminarjum Ochroniarskiem w Wilnie rozpocznie się 2 czerwca 1936 r.

Naczelnik Wydziału:
(—) *St. Bąbiński.*

43

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Warszawa

Dnia 26 lutego 1936 r.
Nr. I Pol.—177/36.

Zbiórka na „Dar Narodowy 3 Maja".

Zezwalam na urządzenie w szkołach zbiórki na rzecz „Daru Narodowego 3 Maja" w czasie od dnia 2—10 maja 1936 r. Zbiórkę powyższą organizuje: Towarzystwo Szkoły Ludowej na terenie województw: Krakowskiego, Lwowskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego, Towarzystwo Czytelni Ludowej w Poznaniu na terenie województw: Poznańskiego, Pomorskiego i Górnośląskiej części województwa Śląskiego, Polska Macierz Szkolna w Warszawie na terenie m. st. Warszawy oraz województw: Warszawskiego, Lubelskiego, Łódzkiego, Kieleckiego, Białostockiego, Wołyńskiego, Poleskiego, Nowogródzkiego i Wileńskiego.

Zbiórka zasługuje na poparcie z uwagi na cel uruchomienia i utrzymywania szkół powszechnych w Województwach Wschodnich przez organizacje oświatowe polskie.

Zgodnie z obowiązującemi zarządzeniami **zbiórka winna mieć charakter najzupełniej dobrowolny.**

Minister:
W. Świętosławski.

44

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dn. 29.II 1936 r. Nr 0—4635/36

do P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcyj i Kierownictw Szkół w Okręgu

w sprawie wycieczek szkolnych, przybywających do Wilna w celu złożenia hołdu Sercu Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

W związku z przywidywanem w b. r. przybyciem większej liczby wycieczek szkolnych do Wilna w celu złożenia hołdu Sercu Marszałka Piłsudskiegopodaję do wiadomości,

że wszystkie wycieczki szkolne, przybywające do Wilna, mogą być całkowicie obsłużone przez szkolne schronisko wycieczkowe w Wilnie, które na okres wzmożonego ruchu dysponować będzie 300 miejscami noclegowemi.

W celu więc zapewnienia wycieczkom, udającym się w r. b. do Wilna, odpowiednich warunków pomieszczenia i pobytu, należy przestrzegać następującego porządku:

1. Każda wycieczka szkolna powinna przynajmniej na miesiąc wcześniej przesłać pisemne zgłoszenie wycieczki pod adresem: Szkolne schronisko wycieczkowe w Wilnie, ul. Dominikańska 3/5.

2. W przesłanem zgłoszeniu należy wskazać termin projektowanego przyjazdu, liczbę osób i płeć, oraz załączyć znaczek pocztowy na odpowiedź.

3. Żadna wycieczka nie powinna wyjechać do Wilna, dopóki nie otrzyma pisemnego potwierdzenia od zarządu schroniska, iż zgłoszenie jej zostało przyjęte i noclegi na dany termin są zapewnione.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelągowski.*

45

KONKURSY

na stanowiska kierowników szkół powszechnych.

L. p.	Miejscowość	Obwód szkolny	Stop. org. szkoły	Mieszkanie dla kierownika szkoły	Ziemia	Uwagi
1	Troki	wileński	7 kl.	brak	brak	Siedziba Gminy
2	Landwarów . .	„	7 kl.	„	1 ha	Stacja kolej. na miejscu
3	Mejszagoła . .	„	5 kl.	„	brak	Siedziba Gminy, komunik. autobus.
4	Niemenczyn . .	„	4 kl.	„	„	„ „ „ „
5	Worniany . .	„	4 kl.	„	1 ha	„ „ grunt gminny
6	Worona . . .	„	4 kl.	„	brak	
7	Czarny Bór . .	„	3 kl.	„	1 ha	Stacja kolej. na miejscu
8	Bujwidziszki .	„	3 kl.	„	brak	
9	Gierwiaty . .	„	3 kl.	„	0,75 ha	Siedziba Gminy, grunt gminny
10	Ławaryszki . .	„	3 kl.	„	brak	Komunikacja autobus.
11	Michaliszki . .	„	3 kl.	3 pokoje z kuchnią	27 a	„ „
12	Mickuny . . .	„	3 kl.	brak	0, 8 ha	Siedz. Gminy, grunt gminny
13	Kowalczuki . .	„	3 kl.	„	brak	Stacja kolej. na miejscu
14	Orany	„	3 kl.	„	„	„ „ siedz. Gminy
15	Ostrowiec . .	„	3 kl.	„	„	6 km. od stac. kolej.
16	Rudomino. . .	„	3 kl.	—	1,75 ha	Siedz. Gminy, mieszkanie w budynku gminnym
17	Rzesza	„	3 kl.	—	—	Siedziba Gminy
18	W. Solecznik .	„	3 kl.	brak	brak	Stacja kol. na miejscu
19	Turgiele . . .	„	3 kl.	„	„	Siedziba Gminy

O powyższe stanowiska ubiegać się mogą kandydaci, odpowiadający warunkom, wymienionym w art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli, w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9.XI 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873).

Należycie udokumentowane podania, skierowane do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego wnosić należy w drodze służbowej do właściwego Inspektoratu Szkolnego w terminie do dni 30 od daty wyjścia niniejszego Dziennika Urzędowego Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

46

KOMUNIKATY.

Warunki przyjmowania kandydatów na I i II kurs Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie w roku szk. 1936/37.

Na I kurs Instytutu będą przyjmowani kandydaci płci obojga, uzdolnieni do rysunków i zajęć praktycznych (robót ręcznych), posiadający świadectwo dojrzałości ze szkół średnich lub seminarjów nauczycielskich. Pierwszeństwo przy przyjmowaniu będą miały osoby, mogące się wykazać—oprócz świadectwa dojrzałości — studjami artystycznemi, technicznemi lub pedagogicznemi, ewentualnie praktyką pedagogiczną.

Nauka w Instytucie trwa dwa lata.

Osoby kończące Instytut Robót Ręcznych, po odbyciu dwuletniej praktyki pedagogicznej w charakterze nauczycieli tymczasowych i po zdaniu egzaminu z przedmiotów pedagogicznych, otrzymują dyplomy nauczycieli szkół średnich i seminarjów nauczycielskich.

Świadectwo ukończenia Instytutu Robót Ręcznych uprawnia bez żadnych dalszych egzaminów do nauczania zajęć praktycznych (robót ręcznych) i rysunków w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych w myśl zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 czerwca 1928 r. II-7932/28 (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 138).

Studja w Instytucie Robót Ręcznych obejmują przedmioty następujące: rysunki odręczne, malarstwo akwarelowe, zasady kompozycji, roboty z drzewa, tektury i metalu, wyrób pomocy naukowych, roboty kobiece, kreślenie techniczne, geometrję wykreślną, estetykę form plastycznych, dydaktykę zajęć praktycznych (robót ręcznych) i rysunków.

Bliższe szczegóły, dotyczące programu Instytutu, znaleźć można w rozporządzeniu Ministra W. R. i O. P. z dnia 7.X. 1924 r. w sprawie studjów i egzaminów z robót ręcznych, jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18/140 z 1924 r. poz. 182).

Po nadesłaniu do kancelarji Instytutu Robót Ręcznych, Warszawa, ul. Górczewska Nr. 8, znaczków pocztowych za 50 r. Dyrekcja wysyła szczegółowy program nauk w Instytucie.

Podanie o przyjęcie do Instytutu należy składać osobiście lub przesyłać pocztą pod adresem Instytutu Robót Ręcznych (Warszawa, ul. Górczewska 8) **do dnia 1 czerwca 1936 r.**

Do podania należy załączyć następujące dokumenty: 1) metrykę urodzenia, 2) trzy fotografje własnoręcznie podpisane, 3) życiorys, 4) świadectwo dojrzałości, ewentualnie zaświadczenie Dyrekcji szkoły, że kandydat(ka) w czerwcu r. b. przystępuje do egzaminu dojrzałości, 5) rysunek z natury i kompozycję ornamentacyjną w dowolnej technice (ołówek, akwarelę i t. p.), świadczące o uzdolnieniu kandydata, 6) świadectwo lekarskie, stwierdzające pomyślny stan zdrowia kandydata.

W podaniu należy wyraźnie i dokładnie oznaczyć adres kandydata (poczta i telegraf).

Przed 15 czerwca r. b. kandydaci zostaną zawiadomieni pod wskazanym adresem, czy zostali dopuszczeni do egzaminu konkursowego z rysunków, malarstwa i sprawności technicznej.

Usprawnienie techniczne wykaże kandydat(ka), wykonując jakiś łatwy przedmiot z tektury, tkaniny, drzewa, szkła lub metalu. (Wybór działu pozostawiony będzie kandydatowi).

Egzamin ten rozpocznie się dnia 25 czerwca o godz. 9-ej w gmachu Instytutu i trwać będzie trzy dni. Opłatę za egzamin wstępny w wysokości 20 zł. należy wpłacić do P. K. O. na konto Nr. 33304 Państwowego Instytutu Robót Ręcznych niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o dopuszczeniu do egzaminu; opłata powyższa może być zwrócona, o ile kandydat nie może stawić się do egzaminu z powodu wyjazdu lub choroby, o czem winien zawiadomić Dyrekcję Instytutu przynajmniej na 3 dni przed wyznaczonym terminem egzaminu.

Nauka w Instytucie jest bezpłatna, jednakże słuchacze zobowiązani są zwracać koszta zużytych do pracy materjałów i wnosić taksę administracyjną; obie te opłaty wynoszą około 200 zł. rocznie (płatne w dwóch ratach).

Słuchacze, kształcący się w Instytucie, nie mogą liczyć na utrzymanie się w Warszawie ze swej pracy, gdyż zajęcia w Instytucie uniemożliwiają wszelką pracę dodatkową.

Czynni nauczyciele powinni sobie wyjednać urlop 3-dniowy od swej władzy szkolnej na czas zdawania egzaminów. W razie pomyślnego wyniku egzaminu winni wystąpić drogą służbową do Kuratorjum o udzielenie rocznego urlopu na studja, załączając do tego podania zaświadczenie Dyrekcji Instytutu o złożeniu z pomyślnym wynikiem egzaminu wstępnego. Urlopy płatne nie będą udzielane, natomiast nauczyciele(ki) czynni mogą się ubiegać o urlopy za zwrotem kosztów zastępstwa bez rozłożenia na raty.

Na II kurs Instytutu będą przyjmowani tylko mężczyźni, posiadający ukończony Wyższy Kurs Nauczycielski (dział robót i rysunków) w Warszawie, Krakowie, Lwowie lub Mysłowicach, ewentualnie osoby, posiadające maturę gimnazjalną lub seminaryjną i conajmniej trzyletnie studja w akademjach sztuk pięknych.

Kandydaci winni składać podania **przed 1 maja** wprost do Instytutu Robót Ręcznych, załączając następujące dokumenty: 1) życiorys, 2) metrykę, 3 dokumenty odbytych studjów, 4) rysunek i akwarelę, wykonane z natury i własnoręcznie podpisane.

Czynni nauczyciele po otrzymaniu zawiadomienia, że mogą być przyjęci do Instytutu na II kurs i że miejsca dla nich zostały zarezerwowane, powinni złożyć podanie do Kuratorjum o udzielenie urlopu, załączając zaświadczenie Instytutu o zarezerwowaniu miejsca.

Czynni nauczyciele szkół powszechnych, kształcący się na II kursie Instytutu, mogą otrzymać urlopy za zwrotem kosztów zastępstwa bez rozłożenia na raty. (Nr. II S-474/36).

Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w Okręgu.

Na podstawie § 3 Zarządzenia Pana Ministra W. R. i O. P. z dn. 14/XII 1928 r. (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 1 z 1929 r. poz. 3) Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego mianował na okres czasu do dn. 31/VIII 1938 r. do Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych z obwodów szkolnych:

a) **Słonimskiego i baranowickiego** z siedzibą Komisji w Słonimie p. Józefa Zdralewicza, Inspektora Szkolnego w Słonimie,

b) **Szczuczyńskiego i lidzkiego** z siedzibą Komisji w Lidzie p. Marjana Mitułę, Podinspektora Szkolnego w Lidzie, p. Wacława Domoradzkiego p. o. Podinspektora Szkolnego w Szczuczynie.

c) **Święciańskiego i postawskiego** z siedzibą Komisji w Święcianach p. Władysława Zapaśnika, Podinspektora Szkolnego w Święcianach.

d) **Nowogródzkiego i wołożyńskiego,** z siedzibą Komisji w Nowogródku p. Stanisława Mędrzyckiego, Podinspektora Szkolnego w Nowogródku.

e) **Wilejskiego** z siedzibą Komisji w Wilejce p. Wacława Laskowskiego, p. o. Inspektora Szkolnego w Wilejce.

Rozkład dyżurów Kierowników Ognisk i Grup metodycznych przy K. O. S. Wil. w r. szk. 1935/36.

Przedmiot adres Ogniska lub grupy metodyczn. w Wilnie	Kierownik Nazwisko i imię	Przyjęcia interesantów		Hospitacje lekcyj	
		dzień	godz. od—do	dzień	godz. od—do
J. POLSKI Państw. Gimnazjum im. Ad. Mickiewicza ul. Dominikańska 3/5	Wokulska - Piotrowiczowa Jadwiga	środa czwartek piątek	16—18 12—14 13—15	piątek sobota	10—13 10—13
J. FRANCUSKI Państw. Gimnazjum im. Z. Augusta ul. M. Pohulanka 7	Ehrman Alfred	czwartek sobota	17.30—19 13—14	piątek sobota	10—13 8—13
J. NIEMIECKI Państw. Gimnazjum im. Ad. Mickiewicza	Waldman Alfred	piątek sobota	17—19 13—14	piątek	8—13
BIOLOGJA Państw. Gimnazjum im. Z. Augusta	Bohdanowicz Karol	poniedziałek wtorek środa	13—14 13—14 13—14	poniedziałek wtorek środa	8—13 9—13 11—13
FIZYKA Państw. Gimnazjum im. Ad. Mickiewicza	Kowal Jan	środa	12—14	wtorek	10—13
MATEMATYKA Państw. Gimnazjum im. Z. Augusta	Matulewicz Konstanty	poniedziałek sobota	13—14 18—19	piątek sobota	11—13 8—11
ZAJĘCIA PRAKTYCZNE grupa metodyczna męska Państw. Gimnazjum im. Ad. Mickiewicza	Narucki Wacław	poniedziałek środa	17—19 10—12	poniedziałek wtorek	8—12 8—10
ZAJĘCIA PRAKTYCZNE grupa metodyczna żeńska Państw. Gimnazjum im. El. Orzeszkowej ul. Mickiewicza 38	Bańkowska Regina	poniedziałek piątek	16—19 10—12	poniedziałek wtorek środa piątek sobota	8—10, 12—14 8—14 8—10, 12—14 8—10, 12—14 12—14

Duplikaty legitymacyj szkolnych.

Dyrekcje Okręgowe K. P. donoszą, że niektóre szkoły przy wydawaniu swoim wychowankom wzamian zagubionych lub skradzionych—nowych legitymacyj, uprawniających do korzystania z ulg kolejowych, zaopatrują je temi samemi numerami, jakie nosiły legitymacje poprzednie.

Wobec tego, że o każdej zagubionej lub skradzionej legitymacji szkolnej umieszczone jest ogłoszenie w odnośnym Dzienniku Wojewódzkim, ponadto D. O. K. P. podaje do wiadomości służby wykonawczej za pomocą okólników, zdarzyć się mogą na tem tle nieporozumienia, pociągające przykre skutki dla danego podróżnego.

Celem usunięcia omyłek, przy kwestjonowaniu ważności legitymacji, konieczne jest, ażeby szkoły, wystawiające duplikaty legitymacyj szkolnych, zaopatrywały je innemi numerami niż te, jakie nosiły legitymacje zaginione lub skradzione.

Nr. 0.4655/36.

Ks. Antoni Songajło, kanonik w Wilnie został zamianowany pismem Arcybiskupa Metropolity Wileńskiego z dnia 22 lutego 1936 r. Nr. O-74/36. **Wizytatorem nauki religji w szkołach,** położonych na terenie Kuratorjum O. S. Wileńskiego.

Kolegjum Międzynarodowych Wykładów Akademickich im. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Gdyni pod egidą Komisji Współpracy Międzynarodowej Profesorów i Docentów Prawa Administracyjnego i Nauk Politycznych. V-ty rok istnienia Kolegjum. Rektor honorowy Kolegjum: Minister Przemysłu i Handlu Gen. bryg. dr. Roman Górecki. Rektor Kolegjum: Prof. dr. Tadeusz Hilarowicz.

Kurs wiedzy o sprawach morskich i o morzu polskiem.

Wykłady odbywać się będą od dnia 12 do 31 lipca 1936 r. w Gmachu Państwowej Szkoły Morskiej w Gdyni.

Wykłady dostępne są dla urzędników państwowych i samorządowych, nauczycielstwa, oficerów, młodzieży akademickiej i innych osób, interesujących się zagadnieniami, wchodzącemi w zakres wykładów.

Uczestnicy wykładów otrzymają świadectwa uczęszczania (Certificat d'assiduité).

Opłata za wykłady wynosi zł. 20 za cały kurs.

Uczestnicy wykładów mają zapewnione pomieszczenia z utrzymaniem w cenie 5 zł. dziennie i zniżki kolejowe.

Zgłoszenia na wykłady należy nadsyłać pod adresem Kierowniczki Biura Kolegjum Międzynarodowych Wykładów Akademickich p. Janiny Klemańskiej, Warszawa ul. Wspólna 54, m. 3, tel. 9-28-54.

Uwaga: W zgłoszeniach należy podać: 1) czy zgłaszający (ca) się posiada zniżkę kolejową (o ile jej nie posiada, to otrzyma ją z Kolegjum) 2) czy życzy sobie zarezerwowania pomieszczenia z utrzymaniem w cenie 5 zł. dziennie w Gmachu Państwowej Szkoły Morskiej.

Poszukiwanie subskrybentów akcyj Banku Polskiego.

„Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jest w posiadaniu nieodebranych akcyj Banku Polskiego, wystawionych na następujące osoby:

1) Szołkowską Malwinę,

2) Kluge Wiktora cedowana na Kurłowiczową Marję.

Ministerstwo wzywa zainteresowanych, by zgłosili miejsce swego pobytu i udowodnili prawa do powyższych akcyj".

Nr. OR. 6054/36.

Filmy „Dawid Copperfield" i „Burza nad światem".

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleca uwadze filmy t. p. „Dawid Copperfield" i „Burza nad światem" ze względu na ich wartości wychowawcze i artystyczne. Film „Dawid Copperfield", osnuty na tle powieści K. Dickensa, został przez Komisję Oceny Filmów uznany za „dozwolony dla młodzieży" i „artystyczny". Film zaś „Burza nad światem", przedstawiający dzieje „wielkiej wojny" na podstawie autentycznych zdjęć, a w części polskiej zmontowany przez Wojskowy Instytut Naukowo-Oświatowy, zo-

stał również uznany za „dozwolony dla młodzieży” i uzyskał kwalifikację „kształcący”. Oba filmy nadają się dla starszych roczników młodzieży szkół powszechnych oraz w szczególności dla młodzieży szkół średnich.

Towarzystwa filmowe „Metro Goldwyn-Mayer” i „Fox Film”, których własnością są filmy powyższe, oświadczyły gotowość urządzenia szeregu przedstawień dla młodzieży szkolnej po cenach popularnych (40 gr.), ofiarując zarazem pewną ilość biletów bezpłatnych dla młodzieży niezamożnej.

Nr. O. 2231/36.

Film „Pan Twardowski“.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleca uwadze film p. t.: „Pan Twardowski“, uznany przez Komisję Oceny Filmów za „dozwolony dla dzieci i młodzieży“ oraz za „artystyczny“. Film ten nadaje się szczególnie dla starszych roczników szkół powszechnych oraz dla młodzieży szkół średnich.

Nr. 0-6573/36.

Film „Dzień Wielkiej Przygody”.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleca uwadze film p. t. „Dzień Wielkiej Przygody”. Film ten, uznany przez Komisję Oceny Filmów za „dozwolony dla dzieci i młodzieży” oraz za „kształcący” posiada wybitne wartości artystyczne i wychowawcze i z tych względów zasługuje na to, by zaznajomiła się z nim młodzież szkolna tam, gdzie film ten wyświetlany jest na ekranach publicznych.

Nr. 0.7928/36.

Czy zapisałeś się na członka Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych?

47

KOMUNIKATY O WYDAWNICTWACH

Kuratorjum O.S.Wil. podaje do wiadomości, że **podręczniki do nauki historji w VII-ej klasie szkół powszechnych** Wł. Jarosza, St. Geberta oraz H. Pohoskiej i M. Wysznackiej zostały zatwierdzone do użytku szkolnego i mogą być używane do końca roku szkolnego 1938/39.

Podręczniki do nauki o człowieku R. Mitkiewicza oraz T. Mula, Radomskiego i Tołpy zatwierdzone zostały do użytku szkolnego jedynie do końca roku szkolnego 1935/36.

Nr. 4657/36.

Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych.

Marja Kownacka. **Kukuryku na ręczniku.** Ilustrowała F. Themerson. Warszawa—Lwów. 1936. Stron 63. Cena zł. 1.10, w kartonie zł. 1.80.

Ewa Szelburg - Zarembina. **Ogród Króla Marcina.** Wyd. II. Warszawa-Lwów. 1935. Str. 140. Cena zł. 2.20.

Gustaw Morcinek. **Po kamienistej drodze.** Powieść. Okładka i ilustracje Janiny Konarskiej. Warszawa—Lwów, 1936. Str. 180. Cena zł. 3.50.

Wydawnictwo Zakładu Narodowego Imienia Ossolińskich.

Włodzimierz Jarosz: **Historja dla VII klasy szkół powszechnych.** Podręcznik dostosowany do najnowszego programu nauczania i zatwierdzony do użytku szkolnego przez Ministerstwo W. R. i O. P. Stron 148. Rycin 49+1 mapa. Cena zł 1.10.

Książka omawia znaczenie organizacji państwowej, ustrój państwa polskiego obowiązki i prawa obywateli a także świadczenia państwa. Zgodnie z programem autor odstąpił od dotychczasowej metody podawania materjału nauczania w szeregu barwnych obrazów z ży-

cia, zachował jednak dawną żywość i plastyczność stylu, dzięki czemu trudne i suche niekiedy tematy nabierają wyrazu i budzą prawdziwe zainteresowanie.

Zrozumienie i poznanie pewnych zagadnień pogłębią ilustracje (ogółem 49+1 mapa). Zastosowano tu metodę obrazu graficznego, plastycznie przedstawiającego tak zagadnienie ustrojowo-organizacyjne, jak też materjał liczbowy, nie przemawiający w tym wieku i na tym poziomie bezpośrednio do ucznia. Nadto materjał ilustrujący zawiera obrazy życia zbiorowego, dorobku społecznego, urządzeń politycznych, wreszcie wzory dokumentów.

Stanisław Nowaczyk: **Przewodnik metodyczny** do „Historji dla VII klasy szkół powszechnych" Włodzimierza Jarosza. Stron 66. Cena zł 0.90.

Przewodnik ten wskazuje metodę korzystania z wymienionego w tytule podręcznika. Podręcznik nie daje gotowych schematów lekcyj, a tylko ugrupowane uwagi, mające ułatwić nauczycielowi przygotowanie się do lekcyj, zależnie od materjału uczniowskiego, danego środowiska, postulatów korelacji i t. p.

Stosunkowo obszerna, sto kilkanaście pozycyj licząca bibljografja, podaje literaturę pomocniczą dla nauczyciela oraz lekturę uzupełniającą dla młodzieży.

Ossolineum przystąpiło do wydawania w formacie kieszonkowym 26 tomików Trylogji H. Sienkiewicza. Dodane są mapki historyczne. Cena całości 20 zł. 20 gr.

(Konto czekowe 505.735).

Bibljoteka T-wa Rozwoju Ziem Wschodnich-Okręg Nowogródzki.

Nr. 1. *Łowmiański Henryk*: **Rys Historyczny Województwa Nowogródzkiego w Jego Dzisiejszych Granicach (do r. 1795).** Str. 127. Książka oparta na szerokiej perspektywie historycznej i głębokiem ujęciu daje obraz życia politycznego, społecznego, gospodarczego i kulturalnego Ziemi Nowogródzkiej w dobie przedrozbiorowej. Spis rozdziałów najlepiej wykazuje obszar tematu poruszonego przez autora: I Dzieje terytorjum nowogródzkiego pod względem politycznym i administracyjnym. II Stosunki społeczne i gospodarcze. III Kościół, oświata.

Nr. 2. *Ryszard Mienicki*: **Ziemia Nowogródzka w dobie porozbiorowej (1793—1915).** Str. 80. W książce tej przedstawia autor stan Ziemi Nowogródzkiej po rozbiorach, omawia rok 1812 na tut. terenie, powstanie listopadowe, styczniowe i represje popowstaniowe. Ostatni rozdział poświęcony jest 50-leciu przed wskrzeszeniem Państwa Polskiego. Oparta na źródłach archiwalnych książka daje dużo nowego nieznanego materjału.

W obu książkach podana jest obszerna bibljografja. Obie zawierają skorowidz osób i miejscowości.

Nr. 3. *Celestyn Galasiewicz*: **Ziemia Nowogródzka. Najpilniejsze Gospodarcze i Kulturalne potrzeby.** Str. 74. Autor omawia w tej książce cechy regjonalne Ziemi Nowogródzkiej, jej bogactwa naturalne, oraz czynniki strukturalne charakteryzujące życie gospodarcze i kulturalne (rozdziały: Sprawy gospodarcze. Zdrowotność i opieka społeczna. Samorząd terytorjalny. Miasta i miasteczka. Kultura i oświata). Książkę zamykają dane statystyczne o Ziemi Nowogródzkiej.

Nr. 4. **Ziemia Nowogródzka. Podział administracyjny.**

Książka przedstawia podział administracyjny woj. nowogródzkiego, według stanu na dzień 1-go listopada 1935 r. Zawiera wykaz miejscowości według następ. schematu: 1. Nazwa gromady. Nazwa i charakter miejscowości wchodzącej w skład gromady. 3. Siedziba sołtysa. 4. Urząd Poczt.-Telegr. właściwy dla siedziby sołtysa. Układ: powiaty, gminy.

Cena Nr-u 1-go zł. 1.80 (dla naucz. zł. 1.20).

Cena Nr-u 2-go zł. 1.50 (dla naucz. zł. 1.—).

Cena Nr-u 3-go zł. 1.50 (dla naucz. zł. 1.—).

Cena Nr-u 4-go zł. 2.— (dla naucz. zł. 1.50).

Książki zamawiać można: Zarząd Okręgu Nowogródzkiego T-wa Rozwoju Ziem Wschodnich, Nowogródek, Gimnazjum Państwowe.

Ukazał się już zeszyt III-ci zarysu encyklopedycznego **„Świat i Życie"** i zawiera, jak zwykle bardzo bogaty i interesujący materjał z najróżniejszych dziedzin wiedzy. „Przemiana materji", „Przyswajanie", „Radjo". „Pustynie", „Rasa", „Przemysł", „Rolnictwo", „Racjonanalizm", „Renesans", „Reformacja", „Romantyzm", „Realizm" „Psychologja".

Liczne starannie dobrane i pięknie wykonane ilnstracje zdobią, jak zazwyczaj, i ten numer tego pożytecznego wydawnictwa.

Książnica Atlas

Jacques Valdour: **W krainach obu Nilów.** Lwów—Warszawa. 1935. Str. 160 zł. 4.

Autor, pisarz frencuski Jacques Valdour, przepłynął na feluce sporą część środkowego Nilu, ruszył potem z małą karawaną wielbłądzią z Omdurmanu do El Obeid w Kordofanie, dotarł do Nilu Białego, stamtąd popłynął na południe, do tajemniczej krainy Szylluków, by wracając tym samym szlakiem wodnym dostać się z karawaną na pogranicze Abisynji, i zawitać zpowrotem do Chartumu i Omdurmanu.

T-wo Miłośników Akwarjów i Terrarjów w Poznaniu wydaje miesięcznik p. t. **„Akwarjum i Terrarjum"** (Poznań ul. Krasińskiego 11. Redaktor naczelny Dr. Wiesław Rakowski).

Cena zniżona kompletu rocznika 1935 wynosi 4 zł.

48

SPIS KSIĄŻEK

nabytych przez Centralną Bibljotekę Pedagogiczną przy K. O. S. Wil. w Wilnie w lutym i marcu 1936 r.

Pedagogika.

Buzek J. Rozwój stanu szkół średnich w Galicji 1859—1909. Lwów 1909.

Danysz A. Maricius jako pedagog. Lwów 1909.

Dąbrowski P. Nauka prawą w szkołach Kom. Ed. Narod. Lwów 1915.

Dewey J. u. Kilpatrick W. Der Projekt-Plan. Weimar 1935.

Drozdowicz-Jurgielewiczowa J. Wykaz lektury w szkole dla dorosłych. W-wa 1936.

Glixelli S. W 2-ą rocznicę zwinięcia 52 katedr w szkołach akademickich. Lwów 1935.

Jurgielewiczowa J. Radlińska H. Wychowanie i nauczanie dorosłych. W-wa 1936.

Kamiński A. Krąg Rady. Katowice 1935.

Króliński K. Podręczny leksykon pedagogiczny. Poznań. 1935.

Lévy J. Maitres et élèves.-essai de Psycho-Pédagogie affective. Paris 1935.

Marczak M. Zabytek dawnego szkolnictwa w Miechocinie. Kraków 1926.

Narloch R. Samorzutne zespoły dziecięce w wieku szkolnym. W-wa 1935.

Ollivaud A. Les origines intellectuelles du Jardind'Enfants. Paris 1935.

Osterloff W. Przodownicy Myśli Pedagogicznej na Zachodzie. W-wa 1918.

Pradel H. Les devoirs de vacances des Parents. Paris. 1935.

Program wychowania obywatelskiego Związku Rezerwistów. W-wa 1935.

Sandecki R. Bibljoteka szkoły powszechnej. Tarnopol 1935.

Schaller H. Die Schule im Staate Adolf Hitlers. Breslau 1935.

Schirach B. Die Hitler-Jugend-Idee u Gestalt. Berlin 1934.

Sopoćko M. ks. Organizacja kursów religijnych... Wilno 1936.

Sosnowski J. Miasto młodości. W-wa 1935.

Sprawozdanie Zarządu Wil. Zw. Harcerstwa Polsk. za r. 1934. Wilno 1935.

Suchodolski B. Wychowanie moralno-społeczne. W-wa 1936.

Wernic H. Stanisław Konarski — zarys biograficzny. Petersburg 1900.

Z metodyki nauczania języka polskiego. Tom I. Siedlce 1933.

Z oświaty pozaszkolnej w Okregu Szkolnym Wileńskim 1934—35. Wilno 1935.

Filozofja. Psychologja.

Dryjski A. Praca umysłowa, egzaminy i zaburzenia organizmu. W-wa 1936.

Dugas Z. Nieśmiałość-studjum psychologiczno-etyczne. Warszawa 1900.
Hirschfeld M. Psychologja seksualna. W-wa
Klimowicz T. Jak się rozwija psychika dziecka? W-wa. 1936.
Leotard G. L'intelligence et les formes extérieures du corps. Paris 1934.
Majewski S. Materjalizm wobec nauki. W-wa 1936.
Ochorowicz J. O kształceniu własnego charakteru. W-wa 1873.
Platon. Menon. W-wa 1935.

Matematyka i przyroda.

Hryniewiecki B. Zarys flory Litwy. W-wa 1933.
Jankowski K. Problem Hoene-Wrońskiego o statycznej równowadze cieczy. W-wa 1935.
Kaczmarz S. ù Steinhaus H. Theorie der Orthogonalreichen. W-wa 1935.
Kuratowski C. Topologje I.—espaces métrisables-espaces complets. W-wa 1933.
Lewiński J. Życie ziemi. W-wa 1936.
Neumayr M. Dzieje ziemi. Tom I—II. W-wa 1908,12.
Przeborski A. Wykłady mechaniki teoretycznej. Tom II·
Przyroda, Wielka, ilustrowana. Tom I–IV. W-wa 1935.
Sierpiński W. Hypothèse du continu. W-wa 1934.
Zygmund A. Trigonometrical series. W-wa 1935.
Żórawski K. Wykłady geometrji analitycznej. Tom I—II. W-wa 1930,34.

H i s t o r j a.

Balzer O. Pisma pośmiertne. Tom II. Studyum o Kadłubku II. W-wa 1935.
Cehak-Hołubowiczowa H. Zabytki archeologiczne W. Wileńskiego... Wilno 1936.
Dutkiewicz J. Polska a Turcja... 1787—92. W-wa 1934.
Glemma T. Stosunki kościelne w Toruniu w XVI i XVII stuleciu. Toruń 1934.
Krawiec L.-Tochterman J. Tatarzy w Polsce. Wilno 1936.
Kwiatkowski J. Polski Gdańsk w czasie przełomowym. Orłowo 1935.
Machalski E. Stanisław Małachowski. Poznań 1936.
Pamiętnik VI Powsz. Zjazdu historyków w Wilnie 1935 r. I Referaty. Lwów 1935.
Sokolnicki M. Czternaście lat. W-wa 1936.
Zwolski B. Wileńszczyzna... za Zygmunta III. Wilno 1936.

Nauki stosowane.

Chojnacki S. Obróbka szkła... Poznań 1936.
Gross L, Ludzkość w walce o zdrowie. W-wa 1936.
Hajkowicz W. i Porębski E. Materjały opałowe. W-wa
Jankowska H. Z zagodnień biologji wzruszeń. Wilno 1933.
Nowacka S. Stan uzębienia dzieci szkół m. Wilna. Wilno 1936.
Porębski E. Metale techniczne i ich stopy. W-wa 1936.
Porębski E. Narzędzia pomiarowe. W-wa 1935.
Porębski E. Badanie metali. W-wa 1935.
Porębski E. Żelazo i stal. W-wa 1935.
Rietschell H. Podręcznik ogrzewania i wietrzenia. W-wa 1935.
Szkło i jego obróbka. Kraków 1936.
Wykłady z zakresu higjeny. I serja. Poznań 1934.

49

Część nieurzędowa.

Lektura uzupełniająca w Gimnazjum. (Konferencja okręgowa nauczycieli języka polskiego).

W dniach 21 i 22 lutego 1936 r. odbyła się w Wilnie konferencja okręgowa nauczycieli języka polskiego, poświęcona o m ó w i e n i u l e k t u r y u z u p e ł n i a j ą c e j w gimnazjum. Na konferencji obecnych było około 80 osób.

P r o g r a m k o n f e r e n c j i o b e j m o w a ł t r z y l e k c j e p r z y k ł a d o w e w k l a s a c h II i III oraz referat zbiorowy, co razem stanowiło pewną całość. Chodziło mianowicie o przedstawienie dotychczasowych sposobów omawiania większych utworów z zakresu nowszej lektury uzupełniającej w nowem gimnazjum. Przedstawiono więc tok pracy, względnie jej wyniki w odniesieniu do następujących utworów:

KLASA I.

M a r j a D ą b r o w s k a, „Przyjaźń“, J e r z y B a n d r o w s k i „Na polskiej fali” i M a r j u s z Z a r u s k i „Na skrzydłach jachtów“, R u d y a r d K i p l i n g „Księga dżungli”; J a n P o r a n d o w s k i, „Dysk olimpijski”.

KLASA II.

M a r j a D ą b r o w s k a, „Uśmiech dzieciństwa“; J ó z e f I g n a c y K r a s z e w s k i, „Stara baśń”; A. D o b r o w o l s k i, „Amundsen”; B o l e s ł a w P r u s, „A n t e k; H a l i n a G ó r s k a, „Nad czarną wodą”.

KLASA III.

J u l j u s z K a d e n — B a n d r o w s k i, „W cieniu zapomnianej olszyny”; H a l i n a G ó r s k a, „Druga brama”; S t e f a n Ż e r o m s k i, „Siłaczka”; J o s e p h C o n r a d, „Tajfun“; B o l e s ł a w P r u s, „Powracająca fala”.

Ponadto w y g ł o s z o n y z o s t a ł r e f e r a t o charakterze bibljograficzno - sprawozdawczym p. t. „S p r a w y d y d a k t y k i j ę z y k a p o l s k i e g o w n o w e m g i m n a z j u m n a p o d s t a w i e w y d a w n i c t w p e d a g o g i c z n y c h i d y d a k t y c z n y c h”.

oraz urządzony pokaz pomocy naukowych Ogniska metodycznego, że względu na to, iż to była pierwsza konferencja okręgowa od chwili otwarcia Ogniska.

Sprawy bieżące Ogniska obejmowały: a) sprawozdanie z poprzednich konferencyj w roku szkolnym 1935/36 i b) wytyczne pracy na przyszłość i ogólne projekty przyszłych zjazdów polonistycznych w Ognisku i możliwości pracy zbiorowej. Pierwszą pracą tego typu dla całego okręgu będzie opracowanie w ciągu miesięcy najbliższych ankiety p. t. „Lektura uzupełniająca w świetle zainteresowań młodzieży”.

Na zakończenie zjazdu w państwowem Seminarjum Ochroniarskiem odbył się pokaz: „Jak można urządzić poranek ku czci Konopnickiej”.

WYNIKI KONFERENCJI.

1. Dyskusja nad lekcjami. Książki Dąbrowskiej, Kaden - Bandrowskiego i Górskiej, które zostały wybrane do opracowania na lekcjach przykładowych, są oparte o wspomnienia autorów z dzieciństwa. Chodziło o porównanie reakcji młodzieży na jeden i ten sam typ utworu. Wszystkie lekcje zostały też pomyślane w ten sposób, aby przedstawić środkowy etap pracy nad daną książką. Temat lekcji był nowy, ale utwór już lepiej uczenicom znany. Nie wprowadziło to jednak monotonji, zarówno ze względu na różne podejście autorów do tematu, odrębną kompozycją utworów jako też i różną indywidualność nauczycielek, prowadzących lekcje.

Wyjaśnień, dotyczących doboru książek przeznaczonych na opracowanie podczas lekcyj przykładowych, typu lekcyj oraz ich tematów, sposobu opracowania całości książek z daną klasą, udzieliły kierowniczka Ogniska i nauczycielki, prowadzące lekcje.

W dyskusji uwzględniono dwa ważne momenty:

1) w jakim stopniu wymienione trzy książki, napisane przez dorosłych o życiu w dzieciństwie, nadają się do omawiania na tym poziomie rozwoju umysłowego młodzieży?

2) jak sobie poradzić z metodyką prowadzenia takich lekcyj, z techniką pracy?

W pierwszej kwestji zarysowały się dwa stanowiska:

a) jedni uważali, iż „Uśmiech dzieciństwa“ jest stanowczo za trudny dla klasy II. „W cieniu zapomnianej olszyny” zaś dla III, przyczem utwór pierwszy, a raczej jego omawianie, może przyśpieszać rozwój psychiczny młodzieży, drugi zaś — jest zbyt subtelny, zwłaszcza gdy chodzi o ujęcie postaci matki. Podkreślano też, że obie te książki, a zwłaszcza „Uśmiech dzieciństwa”—to potraktowanie przeżyć dziecka z punktu widzenia człowieka dorosłego, a więc nie są to książki, pisane dla młodzieży.

b) inni znów twierdzili, iż trudno jest ustalić, jak dalece książki te są dopasowane względnie nieodpowiednie do opracowywania z młodzieżą w tym wieku, ze względu na różną reakcję, różnych zespołów klasowych. Nie trzeba też wymagać, aby młodzież dociągała się do poziomu intencyj autora.

W sprawie metodyki lekcji lektury uzupełniającej przestrzegano przed wpadaniem w szablon zwłaszcza w formułowaniu końcowych wniosków lekcyjnych, nieraz banalnych, lub niewypływających z przeżyć uczniów. Przy omawianiu całości książki należy zwrócić uwagę na to, aby nie kłaść nacisku tylko na stronę problemową utworu, z pominięciem jego wartości literackiej.

Bardzo cenne były tutaj uwagi p. Instruktora Szyszkowskiego, który zaznaczył, iż dotąd jeszcze na argumentach w sprawie doboru lektury ciąży patrzenie na dzieło literackie, jako coś, co jest objektywne i łatwe. Taki sposób patrzenia możnaby nazwać materjalistycznym. Tymczasem dzieło literackie jest zespołem podniet subjektywnych. Podkreślono słusznie, iż „Druga brama” Górskiej jest z trzech książek, będących przedmiotem lekcyj, najodpowiedniejsza, gdyż jest to utwór napisany dla młodzieży. „W cieniu zapomnianej olszyny” — to książka i dla młodzieży i dla starszych; „Uśmiech dzieciństwa“—tylko dla starszych. Sposób reagowania młodzieży na te książki musi być wskazówką, jak zorganizować pracę w klasie. Z całokształtu lektury niesposób i nie należy wszystkiego wyczerpywać, lecz to przedewszystkiem wyzyskać, na co zwrócą uwagę sami uczniowie. Forsując problematy wbrew reakcji uczniów, osiągamy rezultat mocno wątpliwy. Jednakże muszą być też pobudki ze strony nauczyciela, aby dyskusja lepiej się rozwinęła. Tutaj decyduje technika organizacji pracy. Należy dą-

żyć do harmonji między przeżyciem uczniów, a ingerencją nauczyciela. Kwestyj wychowawczych nie trzeba stawiać banalnie, nazywając je po imieniu, lecz dążyć do wywołania odpowiednich skojarzeń, w związku z danem przeżyciem. Ostatnim etapem takiej lekcji jest kwestja utrwalania zdobytych wiadomości. Tam, gdzie praca ma przebieg logiczny, trzeba to utrwalić we wniosku natury logicznej; natomiast, kiedy przebieg lekcji ma charakter indywidualny, wówczas i utrwalanie musi być indywidualne. Skoro stanowisko młodzieży nie jest przewidziane w planie nauczyciela, należy zadać pracę domową, opierającą się na przeżyciach, omawianych w klasie; albo też na przeżycie odpowiedzieć przeżyciem przez odczytanie z książki urywka, ilustrującego naprawdę trafnie omawiane zagadnienie.

2. Dyskusja nad referatem zbiorowym.

Na podstawie treści referatów zaprojektowano dyskusję według następującego planu:

1) Warunki opracowania lektury:
   a) stosunek do zainteresowań,
   b) „ „ poziomu umysłowego,
   c) „ „ środowiska,
   d) „ „ płci (szkoły męskie, żeńskie, koeduk.).
2) Technika pracy:
   a) wrażenia młodzieży,
   b) wybór tematu i jego opracowanie,
   c) sprawa utrwalenia wyników.
3) Środki pomocnicze:
   a) czytanie,
   b) recytacje oraz inscenizacje,
   c) konkursy, sądy literackie i t. p.

Przy omawianiu warunków opracowywania lektury żywą dyskusję wywołała „Siłaczka” Żeromskiego, przyczem znowu jedni wysuwali objekcje przeciwko tej książce, jako że wchodzi w kolizję z pozytywistycznem nastawieniem dzisiejszej młodzieży i inni znów uważali, iż właśnie dzisiejszej, tak praktycznej młodzieży należy pokazywać typy ludzi szlachetnych i zwyciężonych, ponieważ klęski takie są czasem tylko pozorne, w istocie zaś stanowią o zwycięstwie ducha.

Referat o Amundsenie Dobrowolskiego wywołał zastrzeżenie co do działów lektury uzupełniającej, zatytułowanych bądź jako „Krajoznawstwo — Przyroda polska”, bądź „Podróże i wyprawy naukowe”. Książki takie powinny być przerabiane przez geografów i przyrodników. Utwory bowiem omawiane przez polonistę, muszą posiadać walory artystyczne. Książki zaś o charakterze podróżniczym, umieszczone w spisie lektury, są przeważnie pozbawione wartości artystycznej.

Przestrzegano też przed niebezpieczeństwami podczas opracowywania lektury. Dawniej groził nam historycyzm, obecnie psychologizm i problematyzm. Problematyzm pociąga za sobą w skutkach moralizatorstwo i dyktatyzm, a niejednokrotnie sztuczną aktualizację.

Sprawa techniki pracy nie wywołała większej dyskusji, gdyż została poprzednio gruntownie naświetlona przez p. Instruktora. Przestrzegano tylko przed szablonem i metody problemowej, która dziś jeszcze nie razi, póki jest nowa. Oprócz wydobywania zagadnień trzeba zwracać uwagę i na kompozycję utworu, byle nie hołdować przesadnemu estetyzmowi.

Wreszcie omówiono środki pomocnicze, podkreślając konieczność stosowania rozmaitości przez nauczyciela oraz nie nadużywania jednych i tych samych sposobów, np. inscenizacje pewnych partyj tekstu.

Biorąc pod uwagę całokształt dyskusji nad lekcjami i referatami, ustalono pewne wytyczne na przyszłość przy opracowywaniu większych utworów:

a) przy wyborze utworu należy się liczyć z zainteresowaniem klasy;

b) nie gromadzić w jednym roku wielu książek o jednych i tych samych motywach, aby reakcja młodzieży nie była jednostrona;

c) w dziedzinie opracowywania lektury trzeba stosować pewien przymus np. żądać od młodzieży spisywania wrażeń z przeczytanej książki;

d) nie można stanowczo poprzestać na wrażeniach uczniowskich, które są materjałem dla nauczyciela; trzeba też dać coś uczniowi. Dotyczy to wybranych tematów, które należy rozwinąć i nieraz wyjaśnić;

e) nie lękać się zbytnio niebezpieczeństw, jak psychologizm i problematyka, gdyż to grozi osłabieniem inwencji twórczej nauczyciela;

f) nie krępować się nazbyt ilością godzin, przeznaczoną na omówienie danej książki, ze względu na materjał języka polskiego w gimnazjum, który z wyjątkiem gramatyki, jest elastyczny i można go przystosować do posiadanego czasu.

J. W. P.

50

STANISŁAWA NOWACKA.

Wytyczne w organizacji i pracy gabinetów dentystycznych na terenie szkoły.

Stomatologja jest specjalnym działem medycyny ogólnej. Wchodzi ona w zakres higjeny szkolnej i w sprawy wychowania fizycznego, zmierza do podniesienia tężyzny życiowej i usprawnienia rozwoju fizjologicznego młodych pokoleń. Zaniedbany stan jamy ustnej i zębów utrudnia proces przyswajania pokarmów, a tem samem upośledza stan odżywiania. Uzębienie dzieci i młodzieży w ostatnich czasach pozostawia nader wiele do życzenia, a nawet nasuwa obawę, iż w niedalekiej przyszłości będziemy mogli stwierdzić ogromny procent dzieci bezzębnych, dzieci z uzębieniem zniszczonem lub wadliwie rozwiniętem. Wśród dzieci szkół powszechnych i średnich mamy obecnie przeciętnie: osadu miękkiego na zębach 38%, kamienia nazębnego 25%, zapaleń miazgi 5%, zgorzeli 41%, zapaleń dziąseł 10%, zapaleń ozębnej 8%, korzeni spróchniałych zębów do usunięcia 38%, próchnicy zębów stwierdzono prawie 100%, przytem w licznych przypadkach dzieci miewają po 10 i wiecej zębów do plombowania. Inne cierpienia zębów całkowicie tu pomijam jakkolwiek wśród młodzieży szkolnej mają one miejsce. To też w chwili obecnej obok zagadnień zasadniczych w życiu szkolnem konieczne jest zwrócenie należytej uwagi na zagadnienia stomatologiczne zarówno pod względem uporządkowania istniejących gabinetów oraz organizacji gabinetów nowych, jak i organizacji pracy lekarzy dentystów szkolnych. Drogą stałej i systematycznej pracy w omawianym kierunku da się usunąć dotychczasowe braki i daleko idące rozbieżności w ustosunkowaniu się do swego przedmiotu lekarzy dentystów szkolnych, a zarazem osiągnąć maximum wydajności ich pracy.

I.

Pokój gabinetu dentystycznego.

1. Pokój gabinetu dentystycznego winien być przeznaczony wyłącznie na ten cel. Łączenie w jednym pokoju gabinetu dentystycznego i gabinetu lekarza szkolnego jest przeciwwskazane ze względu na czystość lokalu możliwość przebywania w nim dzieci dotkniętych chorobami zakaźnemi. Chwilowa nawet izolacja dzieci, podejrzanych o choroby zakaźne, jest niedopuszczalne tam, gdzie są dokonywane zabiegi chirurgiczne i leczenie zębów, wymagające warunków aseptycznych. W gabinecie dentystycznym nie mogą się odbywać żadne inne czynności, jak naświetlanie lampą kwarcową, konferencje z rodzicami i t. p. W godzinach po za pracą lekarza dentysty gabinet winien być oczyszczony i zamknięty.

2. W gabinecie dentystycznym nie należy przechowywać żadnych przedmiotów niemających nic wspólnego ze stomatologją oraz przedmiotów, mających związek ze stomatologją, lecz nieużywanych, zużytych i niepotrzebnych.

3. Na ścianach gabinetu dentystycznego ze względów higjenicznych nie należy wieszać żadnych wykresów, pomocy naukowych, obrazków i portretów.

Gabinet dentystyczny winien być uważany za pokój zabiegów chirurgicznych. Pokój jasny. Ściany i podłoga muszą być utrzymane w zupełnej czystości. Ściany pomalowane na kolor jasny farbą klejową. Od dołu do wysokości 2 mtr. lamperje, pomalowane farbą pokostową na ten sam kolor. Podłoga może być z posadzki dębowej o ile ta ostatnia jest nowa i bez szpar, względnie podłoga winna być malowana pokostową farbą i froterowana. Podłogę w miejscu pracy lekarza dentysty pokryć należy dywanem z linoleum wielkości 2×3 mtr. i codziennie go wycierać wodą z domieszką nafty.

Umeblowanie gabinetu.

1. Fotel dentystyczny (nie polowy).

2. Spluwaczka przy fotelu—„tumba“. Pozwala ona utrzymać gabinet w stanie higjenicznym i estetycznym.

3. Stolik chirurgiczny podręczny ze szklaną płytą i dolną półką również szklaną.

4. Szafa chirurgiczna do narzędzi wysoka 1,60 mtr., 0,70 szeroka i 0,35 głęboka. Górna część szafy od przodu i z boków oszklona. Półek 3 u góry i jedna na dole. Półki szklane szlifowane od przodu.

5, Umywalka z bieżącą wodą.

6. Kozetka lekarska twarda.

7. Szafa wielkości jak w p. 4, nie oszklona przeznaczona na zapas materjałów, karty rejestracyjne i inne przedmioty stomatologiczne.

8. Stół z szufladami do pisania długi. 1,20, szeroki 0,70 i wysoki 0,80 mtr.

9. 1 krzesło.

10. Wieszak na fartuchy.

11. Stolik na karafkę z wodą.

12. 3 taborety dla oczekujących dzieci. Nie jest wskazane, by naraz oczekiwało więcej niż troje uczniów.

Całe umeblowanie musi być pomalowane białą lustroliną.

Wykaz niezbędnych instrumentów

1. Bor—maszyna w pełnym komplecie t. zn. statyw, rękaw, kątnica i prostnica.
2. 4-ry pary kleszczy do usuwania zębów.
3. 4 Dźwignie do usuwania zębów.
4. Strzykawka do wody z metal. tłoczkiem.
5. Strzykawka do injekcyj.
6. 1 lampka spirytusowa.
7. Sterylizator elektryczny.
8. Moździerzyk do amalg. z tłoczkiem.
9. Kieliszek do rtęci.
10. Łopatka do porcelany.
11. 1 Łopatka do cementu.
12. Szkiełko do cementu.
13. Podstawka do świdrów.
14. Dmuchawka.
15. Słoik do waty.
16. Łyżeczka do skrob. zębodołu.
17. 3 Excawatory dwustronne.
18. 3 Upychadła dwustronne.
19. 2 Sondy.
20. 2 Pincety.
21. 2 Lusterka z trzymadłem.
22. 1 Instrument do usuwania kamienia.
23. Borki (świdry)

Wykaz leków:

1. Aq. regia 50,0
2. Sol. Arg. nitr. 30% — 30,0
3. Chlorphenol 30,0
4. Campho—phenol 30,0
5. Acid. lactic. 50,0
6. Antiformina 100,0
7. Trójkresol—formalina 30,0
8. Formalina 40% — 50,0.
9. Sol. Thymoli 1% — 50,0.
10. „ „ 10% — 30.0.
11. „ „ 30% — 50.0
12. Tinct. Jodi — 50,0.
13. Spir. vini 95% — 100,0.
14. Sol. Ferropirini 20% — 30,0.
15. Acid. trichloracetici — 25,0.
16. Tinct. valerian. simpl. 30,0
17. Amon. liquid. — 50,0
18. Hydrog. peroxyd. 3% — 300,0
19. Jodoform. pulv. 50,0
20. Gaza na sączki i tamponiki 3 metr.
21. Vaselina ameryk. biała 100,0
22. Pasta arszenikowa: Acid. arsenicosi 2,5, cocaini mur. 1,0, Thymoli 0,25, Eugenoli q. s. ut. fiat pasta.
23. Collodium 100,0
24. Zastrzykiwania:

$$\text{optocain } 1\% \ \frac{\text{Adrenalini } 1/1000}{\text{gutt. à } 2} \ \text{4. pud.}$$

25. Vata „superior“ 500,0
26. Lignina 1. kg.
27. Pumex w proszku 100,0
28. Chloroform 30,0
29. Aether sulfur. 100,0
30. Oliwa do maszyny (ol. waselini alb). 100,0
31. Spirytus skażony 1 litr
32. Aether Chlorat. 50,0 z autom.
33. Lapis w pałeczce 1. sztuka.
34. Zinc. oxydat. 50,0.

Leki płynne muszą być w buteleczkach ze szklannym korkiem, krople w kroplomierzach maść w słoikach z przykrywkami.

Wykaz materjałów do plombowania

1. Cement Solila.
2. Porcelana synthetic lub S. S. White.
3. Amalgamat Solila.

Materjały firm niewypróbowanych i tanie szybko się zużywają, a praca przeto nie jest celowa. Cement jest materjałem najmniej trwałym, rozpuszcza go nawet ślina. Stosować go należy w tych przypadkach gdzie innego materjału z jakichbądź powodów dać nie można. Pobierać należy za plomby od uczniów: za cementowe 1 zł., a porcelanowe i amalgamatowe po 1, 50 zł.

II.

1. Na początku roku ustalić należy godziny przyjęć w gabinecie, wywiesić je na drzwiach gabinetu i ściśle przestrzegać. Najbardziej odpowiednie są godziny ranne, od godz. 8. Niezbędne to jest ze względów wychowawczych.

2. Rozkład godzin przyjęć ma znaczenie pod względem wydajności pracy. Najbardziej wykorzystany jest czas pracy, gdy lekarz dentysta pracuje dziennie przez 2 godziny.

3. Liczba godzin pracy tygodniowej powinna zależeć od liczby uczniów w szkole. Wskazanem jest by na 500 uczniów lekarz dentysta poświęcał tygodniowo 12 godzin pracy.

4. Liczba przyjęć uczniów na godzinę zależna jest od przygotowania lekarza dentysty i od rodzaju zabiegów, jakie ma lekarz dentysta wykonać. Przeciętnie wypada 4 przyjęcia na godzinę.

5. Na początku roku szkolnego w celu kontroli lekarz dentysta winien przeprowadzić przegląd jamy ustnej i zębów uczniów całej szkoły.

6, Na początku roku szkolnego w każdej klasie należy przeprowadzić w celu propagandy pogadanki o czyszczeniu zębów i pielęgnowaniu jamy ustnej.

7. Podczas codziennej pracy i obcowania z młodzieżą lekarz dentysta szkolny informuje i poucza o higjenie jamy ustnej indywidualnie.

8. Od początku roku należy rozpocząć leczenie uczniów ostatnich klas, klas pierwszych oraz uczniów nowoprzybyłych do szkoły, a pozatem zgłaszających się doraźnie z powodu bólu zębów.

9. Dokładne prowadzenie kart indywidualnych dentystycznych jako zasadniczych dokumentów w omawianej dziedzinie jest konieczne przez cały okres pobytu ucznia w szkole.

10. Współpraca lekarza dentysty z lekarzem szkolnym jest konieczna w każdym przypadku, kiedy stan uzębienia w swych zboczeniach zależny jest od ogólnego stanu zdrowia ew. w przypadkach kiedy lekarz szkolny nie może ustalić etjologji cierpień ogólnych lub miejscowych jak gośćca stawowego, zapalenia wsierdzia i t. d. Interwencja lekarza dentysty może nieraz wyświetlić moment przyczynowy i skierować postępowanie terapeutyczne na właściwe tory. Pozatem lekarz dentysta i lekarz szkolny są od siebie niezależni i mają odrębne zadania.

11. Lekarz dentysta prowadzi konferencje z rodzicami w celu ich zainteresowania sprawą wdrażania dzieci w postępowanie higjeniczne na terenie domu oraz przekonania rodziców o konieczności wczesnego kontrolowania i wczesnego leczenia zębów.

12. Lekarz dentysta szkolny czuwa nad tem, by wychowawcy klasowi brali czynny udział na równi z innemi zagadnieniami zdrowotnemi w dziale kontroli higjenicznej jamy ustnej.

13. Udzielanie pomocy lekarsko dentystycznej młodzieży szkolnej w gabinecie prywatnym nie jest pożądane ze względów wychowawczych, jest niewygodne dla młodzieży pod względem czasu i stykania się z prywatnymi chorymi oraz ze względów na utrudnioną kontrolę tej pracy.

14. Jakkolwiek najbardziej wydajna i pożądana jest praca lekarza dentysty na terenie szkoły to jednak ze względu na skromne kredyty, przeznaczone na dentystykę w szkole, wykorzystać należy gabinety dentystyczne Ubezpieczalni Społecznej, Kolejnictwa, Wojskowości i innych instytucyj, które mają obowiązek opiekowania się rodzinami odnośnych pracowników. W każdym przypadku ze względu na ciągłość obserwacji lekarza dentysty szkolnego wynik leczenia zębów gdzieindziej powinien być odnotowany w indywidualnej karcie dentystycznej.

Narzucanie w stomatologji szczegółowego planu działalności, któryby obowiązywał wszędzie i zawsze szablonowo nie uwzględniając warunków miejscowych i różnić indywidualnych pacjentów—nie jest słuszne. Należy natomiast uwzględniać ramowe wytyczne i pozostawiać czynnikom wykonującym inicjatywę w kierunku doskonalenia się, systematycznego ulepszania swych warsztatów i zwiększania wydajności pracy.

51

S. K. O. hasłem roku szkolnego 1935-36

Ze wszystkich państ świata płyną wiadomości o wielkim i nieustannym rozroście Szkolnych Kas Oszczędności. Przygotowanie pokoleń przyszłych do twardej walki o byt, troska o siłę i prężność gospoparczą społeczeństw—oto momenty główne, decydujące o powszechnem uznaniu wielkiej roli, którą odgrywają oszczędnościowe organizacje młodzieży.

W Polsce, na ogólną liczbę 27.000 szkół, po jednorocznej kompanji propagandowej, 5.000 szkół posiadało z końcem ub. r. szkolnego Szkolne Kasy Oszczedności, oparte o P. K. O. Rzecz jasna, że niemożemy się żatrzymać na tej liczbie i nie powinno byc ani jednej szkoły, którejby brakowało własnej uczniowskiej S. K. O. Narazie w działalności oszczędnościowej prym wiodą szkoły Kuratorjów: krakowskiego (1.049 Szkolnych Kas Oszczędności) warszawskiego (1.019 S. K. O.) Zkolei najwięcej Szkolnych Kas Oszczędności posiadało kuratorjum wileńskie (855), dalej poznańskie (676) najmniej Szkolnych Kas Oszczędności opartych o P. K. O. posiadał Śląsk (237).

Wychowawcze i społeczne znaczenie oszczędności wśród młodzieży nie podlega już dziś żadnej dyskusji. Krzewienie idei oszczędnościowej przenosząc młodzież w sferę bezpośredniej działalności praktycznej i przyzwyczajając ją do poszanowania wszelkiej wartości, znakomicie sprzyja w osiągnięciu tych celów o które zabiegają Kierownicy i Nauczyciele młodzieży. Ze wszystkich ośrodków miejskich lub wiejskich, w których zaczęły funkcjonować Szkolne Kasy Oszczędności donoszą i wychowawcy i przedstawiciele samej młodzieży, że wraz ze zrozumieniem i rozpowszechnieniem idei oszczędnościowej—zmieniają się poprostu stosunki, ustają liczne przedtem wypadki nieposzanowania wartości i własności, przychodzi powszechne zainteresowanie sprawami gospodarczemi i lepsze ich zrozumienie, pojawia się i coraz silniej zaznacza swoją obecność gospodarczy solidaryzm ludności. Jeszcze to jeden dowód tego kolosalnego wpływu jaki szkoła wywiera przez dzieci—na ludność starszą całej okolicy.

Z tego powodu od założenia S. K. O. nie powinny, powstrzymywać ciężkie warunki materjalne ludności i niedostatek w miejscowościach w których brak jest S. K. O. Przedewszystkiem w tych właśnie okolicach młodzież ma najwięcej do zrobienia w dziedzinie polepszenia swego bytu. Krzewienie oszczędnictwa w sposób racjonalny i rozumny prowadzone, staje się bodźcem do samodzielnego zarobkowania. Oczywiście w tych granicach, które są dla młodzieży dostępne i dozwolone. Ponadto wskazaliśmy powyżej, że w atmosferze zorganizowanego i systematycznego oszczędnictwa powstają tendecje do osiągnięcia lepszych warunków cywilizacyjnych i kulturalnych. Tak więc, gdy wydaje się pozornie, że racja bytu S. K. O. w miejscowościach gospodarczo upośledzonych jest niewielka, to jest to oczywistą omyłką gdyż nie suma zdobytych dla oszczędności złotówek decyduje o roli w wadze w pracy i idei oszczędnościowej, jeno jej efekt moralny. Propaganda oszczędnościowa wśród młodzieży jest przedewszystkiem pracą dla przyszłości.

Bodźcem do założenia S. K. O., podstawą jej istnienia i warunkiem rozwoją winno być przedewszystkiem głębokie, szczere przeświadczenie wszystkich uczni danej szkoły o pożyteczności oszczędzania. Zarówno najmłodszy „Powszechniak“ jak i uczeń kończący naukę niech stale pamięta o tem, że oszczędność jest podstawowym warunkiem dobrobytu zarówno jednostki jak i całego państwa. Przy dobrych chęciach każde nawet najuboższe dziecko znajdzie te parę groszy potrzebne na początek na pierwszą wkładkę w książeczce, a już następne już coraz łatwiej będą do niej przypływać. Zdobywanie tych groszy, czy to drogą własnej pracy, czy też oszczędzania, staje się dowodem zaradności i pomysłowości naszej młodzieży.

Członkiem S. K. O. może zostać każdy uczeń, lub uczenica danej szkoły. Władzami S. K. O. są: Walne Zgromadzenie Członków, Zarząd i Komisja Rewizyjna. Aby założyć S. K. O. należy przedewszystkiem zwołać walne zebranie wszystkich uczni, pragnących do niej należeć. Walne Zgromadzenie wybiera z pośród siebie Zarząd oraz Komisję Rewizyjną. Zarząd składa się z trzech osób, a mianowicie: z Przewodniczącego, Sekretarza i Skarbnika oraz trzech zastępców, wybranych również przez Walne Zgromadzenie. Wkładki oszczędnościowe w każdej klasie wybierają powołani przez Zarząd współpracownicy.

Po utrzymaniu pierwszej wkładki Zarząd S. K. O. wystawia wpłacającemu uczniowi Szkolną książeczkę oszczędnościową na jego imię i nazwisko, oraz otwiera mu równocześnie imienny arkusz rachunkowy. Przyjęte wkładki wpisuje zbierający na listę wpłat danej klasy, przyczem wpłacający potwierdza swą wpłatę własnoręcznym podpisem, co zapobiega omyłkom i różnym późniejszym pretensjom.

Po uzbieraniu przez ucznia 5 zł. na Szkolnej książeczce oszczędnościowej otwiera mu się w najbliższym Urzędzie Pocztowym imienną książeczkę wkładkową P. K. O. Niezależnie od tego uczeń składa nadal swe oszczędności na Szkolną książeczkę oszczędnościową.

Podstawowym obowiązkiem Zarządu jest sprawdzenie listy wpłat, przyjmowanie gotówki i kwitowanie ucznia zbierającego z odbioru pieniędzy. Oczywiście Zarząd obowiązany jest wszelkie rachunki dokładnie sprawdzać i staranie przechowywać. Po uzbieraniu odpowiedniej sumy Zarząd S. K. O. otwiera zbiorczą książeczkę wkładkową S. K. O.

Komisja Rewizyjna sprawdza rachunki i kontroluje działalność Zarządu i rozwój S. K. O., Przewodniczy jej Kierownik ewentualnie, Dyrektor Szkoły.

Członek S. K. O. ma prawo podnosić swoje oszczędności za pośrednictwem Zarządu, częściowo lub całkowicie. W interesie jednak każdego ucznia leży możliwie największa wstrzemięźliwość w wycofaniu swych pieniędzy aż do chwili ukończenia szkoły, gdyż systematycznie uzbierana suma wraz z procentami może mu przynieść nieopisane usługi.

Na terenie danej szkoły można założyć tylko jedną S. K. O.—funkcjonuje ona w okresie roku szkolnego, na czas wakacji działalność wstrzymuje się przyczem wszelkie dokumenty, jak książeczki oszczędnościowe, jak listy wpłat i inne składa się u Kierownika ewentualnie Dyrektora Szkoły, aż do chwili rozpoczęcia lekcji. Każdy członek S. K. O. może posiadać tylko jedną szkolną książeczkę oszczędnościową.

Początkiem działalności S.K.O. jest chwila przyjęcia i podpisania statutu przez Kierownika ewentualnie Dyrektora Szkoły i przez trzech uczni. Statuty S. K. O. inne dla szkół powszechnych, inne dla szkół średnich, zostały zatwierdzone przez Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem numer 7 z dnia 14 stycznia 1935 r. (II p.—5937/34).

Nie wystarcza jednak założyć S. K. O., trzeba ją potem umiejętnie i gorliwie prowadzić i dbać o stały jej rozwój, by przyniosła prawdziwy pożytek i zadowolenie swym członkom. Do obowiązku Zarządu S. K. O. należy pozatem propagowanie idei oszczędności nie tylko w gronie swych kolegów szkolnych ale i wśród uczni szkół sąsiednich, jeżeli oni mało się jeszcze interesują sprawą oszczędzania, również i pośród młodzieży, która już szkołę ukończyła, a przedewszystkiem w swem kółku rodzinnem. Zarząd powinien organizować zebrania, wygłaszać pogadanki, odczyty, urządzać przedstawienia szkolne na tematy korzyści płynących z oszczędzania oraz przewodniczyć w urządzeniu obchodu Międzynarodowego Dnia Oszczędności. Rzeczą Zarządu S. K. O. jest zaznajamianie się z miejscowemi możliwościami i warunkami zarabiania, zachęcania swych członków do zarobkowania, zakładania uczniowskich spółek, wytwarzania i sprzedaży.

Osoby interesujące się sprawą Szkolnych Kas Oszczędności winny zwrócić się listownie do Centrali P. K. O. w Warszawie lub do jednego z jej Oddziałów w Krakowie, Poznaniu, Katowicach, Wilnie, Lwowie i Łodzi, skąd uzyskają wszelkie informacje, instrukcje oraz bezpłatne materjały.

Na korespondencji wysyłanej do P. K. O. znaczków pocztowych nalepiać nie należy, wystarczy napisać w lewym dolnym rogu koperty: „Opłatę pocztową uiszcza P. K. O. ryczałtem”.

Pocztowa Kasa Oszczędności
Oddział w Wilnie.

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł., kwartalnie 1 zł. 50 gr. Cena numeru pojedyńczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. Nr. 30466.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona zł. 80, 1/2 str.—zł. 45, 1/4 str.—zł. 25, 1/8 str.—zł. 15.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.